

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide

Številka: 101-05-1/2019/11 EPA 818-VIII
Ljubljana, 22. 11. 2019

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 - odl. US in 21/13 - ZFDO-F in 81/18-odl. US) ter 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), pripravila

Mnenje

k Predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju trga dela (ZUTD-E) - druga obravnava

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je na 31. seji 21. 11. 2019 obravnavala Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju trga dela (ZUTD-E), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložila Vlada Republike Slovenije.

Komisija predlog zakona **podpira**.

Komisija ugotavlja, da je bil predlog zakona pripravljen na podlagi zavez iz koalicijskega sporazuma in analize stanja na trgu dela. Kot ključne cilje predloga zakona se navaja hitrejšo aktivacijo delovno aktivnega prebivalstva in omejevanje prekarnega dela (sprememba pogojev pri določitvi trajanja denarnega nadomestila; zvišanje gostote zavarovalne dobe, kot podlage za priznanje pravice do denarnega nadomestila, z devetih na deset mesecev v zadnjih 24 mesecih; nove rešitve za praktično izvedbo spodbude za aktivacijo v obliki 20 % denarnega nadomestila in odprava težav pri odmeri navedene spodbude), zagotavljanje večje socialne varnosti prejemnikov denarnega nadomestila (dvig najnižjega zneska denarnega nadomestila za primer brezposelnosti na 530,19 evra s trenutno veljavnih 350 evrov), aktivacijo in integracijo tujih brezposelnih oseb, ki nimajo znanja slovenskega jezika (uvedba zahteve po vstopnem znanju slovenskega jezika na ravni A1 kot pogoja za vpis in vodenje državljanov tretjih držav v evidenci brezposelnih oseb), prilagoditev potrebam delodajalcev v času sezonskega dela (upokojevcem se kot izjema dovoljuje, da v posameznem koledarskem mesecu opravijo do 90 ur začasnega in občasnega dela, z omejitvijo na največ tri take mesece v letu in z ohranitvijo veljavne omejitve ur na letni ravni na 720 ur) in uvedbo dodatnih razlogov za odklonitev pravice do denarnega nadomestila (za osebe, ki izpolnjujejo pogoje za pridobitev pravice do starostne in poklicne pokojnine).

60
LET
STAVBE

S predlogom zakona se po ugotovitvah komisije spreminja tudi dosedanje dvostopenjsko sankcioniranje kršitev iz naslova obveznosti brezposelnih oseb (ohranja se le, kadar oseba ne bo aktivni iskalec zaposlitve, v preostalih primerih (odklonitev vključitve v programe APZ, ustrezne ali primerne zaposlitve in kršitev obveznosti) pa se bo osebo nemudoma prenehalo voditi v evidenci brezposelnih) ter globe za kršitve omejitev pri opravljanju začasnega in občasnega dela upokoјencev, ki se jih prilagaja velikosti delodajalca. Prekrškovnemu organu se po novem omogoča tudi izrek navedenih glob v razponu.

Komisija je bila seznanjena, da je k predlogu zakona svoje pripombe posredovala tudi Zveza društev upokoјencev Slovenije, ki je predlagala, da se z zakonodajo prepreči prehod zavezancev tik pred upokoјitvijo iz delovnega razmerja na Zavod RS za zaposlovanje in da se uredi nesorazmerje med minimalno plačo in denarnim nadomestilom za primer brezposelnosti. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti v zvezi z navedenim pojasnjuje, da se je aktualna zakonska novela usmerila predvsem v iskanje uravnoteženosti med višino osnovnega zneska minimalnega dohodka oziroma denarne socialne pomoči in višino denarnega nadomestila za brezposelnost. Navedeno nadomestilo je sicer v osnovi pravica, ki izhaja iz zavarovanja za primer brezposelnosti, v zvezi s čimer je v okviru socialnega dialoga po pojasnilih pristojnega ministrstva tekla predvsem razprava o razmerju med proračunskimi prilivi iz tega naslova in na drugi strani odlivi, ki so posledica izplačanih denarnih nadomestil. Pri tem ministrstvo pojasnjuje, da v Sloveniji v povprečju denarno nadomestilo prejema 20.000 brezposelnih oseb, praviloma krajši čas (ne 25 mesecev, kolikor je najdaljše možno obdobje), v 2018 pa je v povprečju višina izplačanih denarnih nadomestil znašala 535 evrov.

V razpravi komisije je bilo opozorjeno na zaznana nesorazmerja na trgu delovne sile, saj se slednji po eni strani še vedno sooča z več kot 70.000 brezposelnimi osebami, po drugi strani pa delodajalci poročajo o povečanih potrebah po kvalificirani delovni sili (po oceni za 34.000 oseb), ki jim ni moč zadostiti, navkljub navedeni masi brezposelnih oseb. Hkrati v povprečju še vedno na trg delovne sile vstopajo kadri prepozno, z njega pa se delovna sila prehitro umika. Tudi zato je bilo v razpravi pozvano k aktivnejšemu pristopu pri iskanju ustreznih rešitev za nastalo situacijo na slovenskem trgu dela, pri čemer je bilo pozvano k večji aktivaciji Zavoda RS za zaposlovanje (ZRSZ). Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je v odzivu na navedeno razpravo pojasnilo, da ima ZRSZ zahtevno nalogo, saj v primerjavi z npr. agencijami za posredovanje dela, ki so lahko pri svojem delu veliko bolj fleksibilne in izbirajo delovno silo, ki jo ponujajo delodajalcem, ZRSZ te konkurenčne prednosti nima. Soočen je z večjim številom oseb, ki bodisi nimajo interesa za zaposlitev, imajo težje zdravstvene in socialne težave, zato jih je težko aktivirati ali prepričati delodajalce v njihovo zaposlitev. Posledično se za navedeno skupino brezposelnih skuša oblikovati kompleksnejše in prilagojene ukrepe za njihovo aktivacijo. Kot pojasnjuje ministrstvo, se na tem področju že zaznava določen napredek, zato je navedene aktivnosti treba samo še dodatno okrepiti. Prav tako se pristojno ministrstvo zaveda potrebe po spremembi politike zaposlovanja starejših oseb in uvajanju ukrepov za čimprejšnjo aktivacijo mladih na trgu dela, zlasti v povezavi s terciarnim izobraževanjem (v povprečju prva zaposlitev pri 28. letu starosti). Posebej izpostavlja tudi iskanje primernih ukrepov za brezposelne, ki so

prejemniki denarne socialne pomoči in s tem prepoznani kot posebej ranljiva skupina brezposelnih oseb.

Pozvano je bilo tudi k urejanju posameznih segmentov urejanja trga dela na način, da bo v korist tako iskalcev zaposlitve kot delodajalcev. Večkrat se namreč dozdeva, da s politikami na tem področju zgolj slepo sledimo nekaterim evropskim usmeritvam, ki pa se velikokrat ne skladajo s stanjem na našem trgu dela oziroma so mu lahko celo v škodo.

V zvezi z aktualnim številom brezposelnih oseb so bile v razpravi izpostavljene dolgotrajno brezposelne osebe (po oceni jih je vsaj 35.000), ki so v veliki meri nezaposljive. Dodatno je bilo opozorjeno tudi na novo težavo, zaznano v praksi, ki se pojavlja kot posledica dviga minimalne plače. Nekateri delodajalci bodo ali pa so že zaradi zanje nesprejemljivih višjih obremenitev s stroški dela prisiljeni dele svoje dejavnosti ali celotne dejavnosti bodisi seliti v druga okolja (v tujino) ali jih celo ukiniti. Posledično se lahko pričakuje, da se bo na Zavod RS za zaposlovanje v kratkem času prijavilo večje število oseb, ki zaradi pomanjkanja ustrezne izobrazbe ali drugih kompetenc v trenutnih razmerah na trgu dela ne bodo zaposljive, s čimer se bo lahko masa dolgotrajno brezposelnih bistveno povečala. Predstavniki interesov delodajalcev opozarjajo, da gre za resno težavo, ki se je morebiti oblikovalci in izvajalci politik na trgu dela še ne zavedajo dobro in za katero bo prav tako treba čim prej najti ustrezne rešitve.

Komisija ugotavlja, da je bila obstoječa višina najnižjega zneska denarnega nadomestila za brezposelnost glede na raven življenjskih stroškov prenizka, zato je bila izražena podpora dvigu navedenega nadomestila na raven 530,19 evra. Prav tako je bilo izraženo strinjanje z bolj fleksibilnim pristopom do začasnega in občasnega dela upokojujencev, ki bi sicer po pričakovanih upokojujencev lahko bilo še manj omejujoče. Tudi povečevanje gostote zavarovalne dobe, kot podlage za priznanje pravice do denarnega nadomestila, z devetih na deset mesecev v zadnjih 24 mesecih je bilo v okviru socialnega dialoga prepoznano v prvi vrsti kot zaščitni ukrep za zaposlene v dejavnostih, kjer se prepoznava specifičen način izrabljanja do sedaj veljavnih zakonskih določb (prekinitev zaposlitve za določen čas za npr. 2 meseca v poletnem času, posledičen vpis osebe na ZRSZ in pridobitev pravice do denarnega nadomestila, nato pa njena ponovna zaposlitev, ko se potrebe po delu povečajo).

Komisija je razpravljala tudi o predpogoju znanja slovenskega jezika za vključitev na slovenski trg dela, tako z vidika zaščite zaposlenih ali iskalcev zaposlitve (neobveščенost o varnostnih ukrepih, nesposobnost iskanja zaposlitve zaradi nerazumevanja razpisnih pogojev itd.), strank v primeru izvajanja storitev in delodajalcev kot odgovornih v primeru poškodb pri delu, pa tudi z vidika integracije navedenih oseb in njihovih družinskih članov v družbo. V zvezi s tem je bilo zastavljeno vprašanje zadostnosti pogoja znanja slovenskega jezika na ravni A1 za državljane tretjih držav kot podlage za vpis in vodenje v evidenci brezposelnih oseb. Kot je pojasnilo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in invalide, je bila takšna raven znanja slovenskega jezika določena na podlagi dejstva, da se pogoj znanja slovenskega jezika v tem primeru nanaša na specifično situacijo – iskanje zaposlitve, pri čemer je bilo ocenjeno, da bi raven A1 zadoščala za uresničitev

zadanega cilja (olajšanje iskanja zaposlitve državljanom tretjih držav), medtem ko se npr. v postopkih pridobitve državljanstva zahteva višji nivo znanja slovenskega jezika, to je raven A2, oziroma v nekaterih poklicih celo višja stopnja znanja slovenskega jezika. Raven A1 torej v tem primeru predstavlja zgolj izhodiščno točko, ki se nato v ostalih procesih obravnave tujih državljanov nadgradi.

Ministrstvo je komisiji poročalo tudi o pripravi specifičnega programa učenja slovenskega jezika za brezposelne osebe, ki bo prilagojen njihovim potrebam. Prizadevanja gredo tudi v smeri, da se že pri iskanju delovne sile na tujih trgih preverja usposobljenost navedene delovne sile, da se jim že v njihovem okolju ponudi možnost učenja slovenskega jezika itd. Vse z namenom zagotoviti slovenskemu trgu dela čim bolj usposobljeno tujo delovno silo, po drugih strani pa slednjo tudi ustrezno pravno in socialno zaščititi (preverjanje dokazil, ustrezna informiranost), glede na nekatere slabe izkušnje iz preteklosti. Ministrstvo sicer poroča o okrog 7.000 brezposelnih, ki so tujih državljanov in za katere se mora oblikovati njim prilagojene rešitve za njihovo aktivacijo na trgu dela in hkratno integracijo v slovensko družbo.

Komisija je bila seznanjena tudi s stališčem Ekonomsko-socialnega sveta k predlogu zakona, ki je na podlagi seznanitve s poročili Pogajalske skupine Ekonomsko-socialnega sveta za obravnavo novele Zakona o urejanju trga dela (v nadaljevanju: ZUTD-E) na svoji 322. seji 27. 9. 2019 potrdil, da so predlagane rešitve usklajene s socialnimi partnerji, pred tem pa na 317. seji ESS 22. 3. 2019 podal soglasje k posredovanju predloga zakona v javno razpravo, ki je trajala od 17. julija do 2. septembra 2019. ESS je bo tem izrazil pričakovanje, da se v času zakonodajnega postopka, vsebine, ki so bile usklajene med socialnimi partnerji, ne bodo spreminjale.

Navedeno pričakovanje so izrazili tudi predstavniki interesov delodajalcev in delojemalcev v Državnem svetu v svojih razpravah na seji komisije. Poudarjeno je bilo, da so posamezni segmenti ureditve predmet kompromisa in da obstaja določen del zakonske vsebine, ki se ga tokratne spremembe in dopolnitve zakonodaje niso dotaknile in bo lahko predmet nadaljnjih posegov v zakonodajno materijo na tem področju. Posebej je bilo poudarjeno, da sta bili obravnavana novela in novela Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2I), v primerjavi z nekaterimi ostalimi predlogi zakonov, ki so bili vloženi v zakonodajno proceduro v zadnjem času, ustrezno in zgledno obravnavani v okviru socialnega dialoga, posledica česar so usklajene rešitve, ki so bile predložene v obravnavo Državnemu zboru. Glede na izkušnje iz preteklosti so tako pripravljene zakonske rešitve v zakonodajni proceduri vedno doživele podporo, prav tako pa se je pri njihovi obravnavi spoštovalo zaveze in dogovore v okviru socialnega dialoga. Posledično se takšen način obravnave pričakuje tudi v tem primeru.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Tomaž Horvat.

Sekretarka komisije
mag. Nuša Zupanec, l. r.

Predsednik komisije
mag. Peter Požun, l. r.